

**КОМПЕТЕНТІСНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ**

Олена Ільїна, кандидат педагогічних наук
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради (Україна)

**COMPETENCE-ACTIVITY APPROACH IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF
FUTURE TEACHERS NEW UKRAINIAN SCHOOL**

Olena Ilyina, Candidate of Pedagogical Sciences
Communal institution "Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy"
Kharkiv Regional Council (Ukraine)

Анотація. В статті розглядається проблема, пов'язана з професійною підготовкою майбутніх учителів Нової української школи у контексті компетентісно-діяльнісного підходу, який передбачає включення здобувачів освіти у різні види діяльності, що сприяють їх самореалізації у сучасному життєвому просторі, у тому числі у майбутній професії. Цей підхід спрямований на розвиток особистості фахівця з урахуванням засвоєння універсальних способів діяльності.

Ключові слова: компетентісно-діяльнісний підхід, Нова українська школа, професійна підготовка.

Abstract. The article examines the problem related to the professional training of future teachers of the New Ukrainian School in the context of the competence-activity approach, which involves the inclusion of education seekers in various types of activities that contribute to their self-realization in the modern life space, including in the future profession. This approach is aimed at the development of a specialist's personality, taking into account the assimilation of universal methods of activity.

Key words: competence-activity approach, New Ukrainian school, professional training.

Реформування професійно-педагогічної освіти орієнтоване не тільки на зміну системи підготовки професійних кадрів, а й активізацію особистісного потенціалу фахівця. Нові вимоги до навчання здобувачів освіти, їх ефективніша адаптації до сучасності, що швидко змінюється, породжують більш сучасні вимоги до підготовки майбутніх учителів Нової української школи. Сучасний вчитель вже не може обмежуватися знаннями, отриманими під час професійної підготовки, йому необхідно навчатися протягом усього життя, щоб відповідати викликам часу. Для цього необхідно створювати більш ефективні освітні програми на якісно оновленій концептуальній основі, яким стає компетентісно-діяльнісний підхід як нова парадигма сучасної освіти.

Враховуючи вимоги, що виникли перед сучасною освітньою системою, очікувані результати освіти визначаються як ключові компетенції випускника закладу вищої освіти, і насамперед у його професійній компетентності. Компетентісно-діяльнісний підхід є єдиною системою визначення цілей, відбору змісту, оцінювання результатів, організаційного та технологічного забезпечення освітнього процесу на основі діяльності та виділення компетенції. Компетентісно-діяльнісний підхід передбачає замінити систему обов'язкового формування знань, умінь та навичок набором компетенцій (комплексом компетенцій), які формуватимуться та розвиватимуться у студентів у процесі їх діяльності. Процес підготовки такого педагога є тривалим, цілісним, динамічним та безперервним процесом, у результаті якого формуються особистісні його якості, професійні компетенції та готовність до безперервного самоосвіти та вдосконаленню особистості протягом усього життя. Отже, можна

сказати, що саме компетентнісно-діяльнісний підхід є тим новим підходом до побудови професійної освіти та навчання, з позицій якого здійснюватиметься модернізація освіти [4].

Вимоги до підготовки сучасного педагога, розробки та реалізації основних професійних освітніх програм у контексті компетентнісно-діяльнісного підходу розкриваються у роботах Л.С. Виготського, О.М. Леонтьєва, С.Л. Рубінштейна, Б.Г. Ананьєва, І. А. Зимовий, де особистість розглядалася як суб'єкт діяльності, яка сама, формуючись у діяльності та спілкуванні з іншими людьми, визначає характер цієї діяльності та спілкування. Якщо говорити про концепцію діяльнісного підходу, то вона сформувалася на базі психолого-педагогічних положень В. Давидова, П. Гальперіна, Д. Ельконіна, Н. Талізної і багатьох інших дослідників.

Компетентнісно-діяльнісний підхід є альтернативою методу передачі готових знань та їх пасивного засвоєння здобувачами освіти, він визначає шлях розвитку у процесі навчання. Хоча ідея про роль активної діяльності здобувачів освіти у засвоєнні знань, у пізнанні має давнє коріння, але лише з розробкою теорії діяльності та діяльнісного підходу вона отримала своє наукове обґрунтування. Проблема компетентнісно-діяльнісного підходу почала розроблятися в педагогіці в 60-70 рр., але на практиці компетентнісно-діяльнісний підхід не був реалізований в повному обсязі. Він знайшов втілення лише у використанні окремих методів та форм навчання, що активізують навчально-пізнавальну діяльність майбутніх фіхівців на окремих етапах навчання. З кінця 80-х років, коли було взято курс на реформування освіти, в якому центральною фігурою педагогічного процесу мав стати здобувач освіти, інтерес до компетентнісно-діяльнісного підходу знову посилюється [1].

Формула сучасної освіти визначається не так обсягом знань фахівця, як її загальним розвитком, високою культурою мислення, здатністю творчо та оперативно включати знання в практичну діяльність, застосовувати їх у нових умовах. У педагогічній науці нині використовується поняття «безперервний професійний розвиток педагога», який є більш ємним і найбільш чітко передає суть сучасної системи безперервної педагогічної освіти. Поява терміна «вчитель, що самовідновлюється», відображає потребу у вчителі-суб'єкті, вчителі-активному діячу, вчителі-професіоналі, вчителя-лідера. Професійна компетентність вчителя – інтегративна професійно-особистісна характеристика вчителя, яка відображає його професіоналізм, психологічну готовність виконувати професійні функції та добиватися високих результатів у професійній діяльності. Професійна компетентність вчителя інтегрує комплекс професійних компетенцій: психологічну, предметну, комунікативну, технологічну, методичну, дослідницьку тощо [4].

При реалізації компетентнісно-діяльнісного підходу у процесі підготовки майбутніх фахівців важливими стають: компетенції як результат освіти, освітні технології, активні та інтерактивні форми та методи навчання як спосіб їх формування, оціночні засоби як інструмент доказу досягнення заявлених результатів освіти.

Як стверджує науковець Т. Мартинюк, що при побудові освітнього процесу в НУШ на основі компетентнісно-діяльнісного підходу слід дотримуватися відповідних методичних рекомендацій:

- у дітей необхідно розвивати пізнавальний мотив (бажання навчитися і дізнатися), а також конкретну навчальну мету (розуміння того, що саме потрібно освоїти і з'ясувати);
- учні повинні виконувати певні дії, для того, щоб набувати відсутні знання і вміння;
- учнів потрібно націлити на знаходження і засвоєння способів дій, що дозволяють свідомо застосовувати набуті знання;
- у школярів повинно формуватися вміння контролювати дії не тільки після завершення, але також в процесі виконання навчальних завдань» [3, с. 99].

Компетентнісно-діяльнісний підхід передбачає орієнтацію на здобувача освіти як пріоритетного суб'єкта в цілісному педагогічному процесі з урахуванням його поглядів, потреб та інтересів, рівня навчальних можливостей. Даний підхід дозволяє уникнути репродуктивного способу навчання та перейти до діяльнісної парадигми, у якій ключовою компетенцією є наявність знаходити адекватне рішення та діяти у невизначених ситуаціях;

моделювати предметний зміст, спрямований на пошук узагальнених способів дії шляхом побудова системи наукових понять. Цей підхід спрямований на розвиток особистості на основі освоєння та розвитку універсальних методів діяльності. Основним педагогічним завданням є створення умов, що ініціюють дію здобувачів освіти:

- оновлення ціннісного змісту освіти;
- засвоєння знань як цінності навчання;
- реалізація сучасних інтерактивних та інформаційно-комунікативних технологій освіти

[5].

У сучасних умовах у процесі підготовки педагогів необхідно ставити акценти на формуванні та розвитку у майбутніх фахівців такого професіоналізму та компетентностей, які визначаються не лише сумою та обсягом наявних у них знань, а й вміннями творчо їх використовувати у практичній діяльності, вміннями ефективно реалізувати конкретні професійні функції та дії адекватно цілям професійної діяльності та умовам конкретної педагогічної ситуації на основі діагностичного цілепокладання, ціннісних орієнтацій та рефлексії, а також здатністю самостійно набувати нових знань, формувати та розвивати нові компетенції в контексті вимог професійного стандарту педагога та модернізаційних процесів, що відбуваються в освіті.

Таким чином, реалізуючи у своїй педагогічній практиці компетентнісно-діяльнісний підхід, слід пам'ятати про те, що чільне місце повинні займати не самі знання, а знання про те, де і як їх можна застосувати. Освітній процес має бути організований з граничним ступенем самостійності майбутніх фахівців, та містити різні види діяльності, що впливають на формування особистості, соціальних норм та професійних якостей.

Список використаних джерел

1. Бех І. Курс на діяльнісно-компетентнісний підхід / І. Бех, Л. Зайцева // Дошкільне виховання. – 2013. – № 1. – С. 2–5.
2. Короденко М. Нова школа – нові підходи / М. Короденко // Освіта України. – 2017 - № 43. – С. 6.
3. Мартинюк Т.С. Методика реалізації діяльнісного підходу у процесі навчання географії України учнів 8-9 класів: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Мартинюк Тетяна Сергіївна. – Київ, 2016. – 222 с.
4. Пехота О.М. Особистісно орієнтоване навчання : підготовка вчителя : монографія / О.М. Пехота, А.М. Огарева. Миколаїв : Вид-во «Ліон», 2005. 272 с.
5. Проскурняк О. І. Діяльнісний та особистісно-орієнтований підходи до вивчення комунікативної діяльності особистості / О. І. Проскурняк // Проблеми сучасної педагогічної освіти. – 2011. – Вип. 34, Ч. 1. – С. 57-63.